

ORGLE V ŽUPNI CERKVI SV. JAKOBA V ŠKOFJI LOKI

O prvih orglah v Loki na tem mestu ne bi razpravljali. Verjetno so od 17. stoletja dalje instrument večkrat zamenjali. V drugi polovici 19. stoletja so bile takratne orgle že v slabem stanju in potrebne zamenjave. Priložnost za to pa se je pokazala dosti pozneje.

Ko so se razmere po prvi svetovni vojni uredile, je okrog leta 1925 župnik dr. Janko Arnejc pričel misliti na razna popravila pri farni cerkvi. V prošnji za konkurenčno obravnavo za popravila je navajal, da fara že nad deset let nima ne cerkovnika in ne organista. Naslov konkurenčna obravnava je pomenil, da se je s prošnjo obrnil na oblast, ki mu je v primeru res objektivne potrebe popravil priskočila na pomoč in pomagala zbirati sredstva davkoplačevalcev. Prispevek je bil obvezen za vse, saj so bili takrat še vsi katoličani, ne glede na strankarsko pripadnost. Prispevke je na račun občanov obračunala kar davkarija. V loško faro sta spadali tudi občina Zminec in del občine Stara Loka. Tudi ti občani so bili zavezani prispevku. Konkurenčna obravnava, in pozneje še druge, je bila uspešna in pričeli so z dolgotrajnimi obnovitvenimi deli, ki so se nadaljevala še v začetek tridesetih let, še pod župnikom Jernejem Podbevškom.

Posebno poglavje v teh obnovitvenih delih je bilo popravilo orgel. Leta 1930 je v prošnjah za dovolitev popravil župnik navajal, da so že leta 1868 pisali, da so loške orgle skrajno slabe. Leta 1930 pa so bile po župnikovih navedbah čisto »dognane«. Če se vrnemo nekaj let nazaj, so okrog leta 1925 dobili v Loko novega, mladega, perspektivnega organista Josipa Matka. Leta 1926 je župnik Arnejc pričel pogovore s podjetjem Čacilija iz Salzburga za prenovo orgel. Podjetje je bilo priznано in kvalitetno. Pri dogovorih je sodeloval pater Hugolin Sattner, škofijski komisar, strokovnjak za orgle.

Orgle so nameravali obnoviti s petimi novimi registri, štirinajst bi jih izboljšali z novimi dodatki. Nov bi bil igralnik, motor z ventilatorjem in »vsa sredstva za umetno igranje«. Sattner je pohvalil izdelke Čacilije, posebno instrument, ki so ga leta 1926 izdelali za minoritsko cerkev na Ptuj. Cena 133.000 dinarjev za tako temeljito prenovo pa se je zdela tako patru Hugolinu kot župniku visoka. Podjetje v ponudbi nikakor ni popustilo in pogovori so propadli.

Leta 1927 je župnik pričel razgovore z domačim mojstrom Francem Jenkom iz Št. Vida nad Ljubljano. Strokovni posrednik je bil dr. France Kimovec. Ko si je Jenko orgle bežno ogledal, je ugotovil, da je potreben nov meh, nov princip in temeljito popravilo vseh ostalih delov lesenih piščali in čiščenje celotnega instrumenta. Mojster je predlagal premaknitev instrumenta proti zadnji steni na koru, da bi bilo več prostora za pevce. Tudi župnikova želja je bila takšna. Zadeva se je vlekla leto dni. Župnik je dobil pri Ljudski hranilnici in posojilnici za orgle dar 15.000 dinarjev. To pa je bil že nek dober začetni kapital. Župnikove ambicije so postale večje. Aprila 1928 je dr. Kimovec izdelal dispozicijo za nove orgle v mestni župni cerkvi. Kot škofijski komisar se je na načrt podpisal p. Hugolin Sattner. Na hrbtni strani dispozicije je Kimovec pojasnil, kaj je nujno, da mojster upošteva in kaj bi mojster Jenko lahko opustil. Vse takšne manj potrebne registre je označil z »eventuelno«. Predlagal je »pedalno melodijo«, to je pripravo, da neveščemu organistu na manualu pojejo tudi najnižje tipke na pedal. Takšne orgle je Kimovec cenil na 145.000 do 150.000 dinarjev, elektromotor z ventilatorjem 7000 din, dodatni (eventuelni) registri 15.000 do 18.000 din. Glede omare so bili mnenja, da bi ohranili vsaj nekatere

dele starih orgel. Pri zbiranju denarja je Kimovec svetoval, naj bi sestavili poseben odbor iz vseh strank, ki bi se zavzel za to stvar med vsemi sloji in ljudmi v župniji. Kimovec je pisal župniku, da se je na poti v Loko v avtu pogovarjal z različnimi ljudmi in jim odsvetoval popraviljanje orgel, »ker bi s popraviljanjem se reklo denar zapravljati«. Prepričan je bil, da je njegov obisk ustvaril dobro klimo za javno mnenje v prid novim orglam.

Leta 1930 so prišli tako daleč, da je sreska izpostava v Škofji loki dovolila konkurenčno obravnavo za popravilo cerkve in nabavo novih orgel. Namerali so preslikati notranjščino cerkve za okrog 47.000 din. Nove orgle bi stale po predračunu 180.000 dinarjev. Pri orglah so naredili finančno konstrukcijo takole: z dokladami na direktne davke faranov bi zbrali 110.000 din, s prostovoljnimi prispevki so že nabrali 13500 din, nepokritih 56.500 dinarjev bi pokrili še s prostovoljnimi prispevki in odprodajo zemljišča pokojnega vojaškega kurata Janeza Klobovsa. Ta je hišo na placu zraven rotovža zapustil občini, nekaj zemlje pa tudi župniji. Po gospodu superiorju Janezu Klobovsu se zato še danes imenuje Klobovsova ulica. Stroške faranov so potem razdelili na občine Loka, Zminec in Stara Loka. Ves čas so premišljevali o dokončni dispoziciji orgel. Poleti 1929 je pater Hugolin poslal dispozicijo, ki sta jo nekako naredila skupaj z dr. Kimovcem. Pater Sattner je pripomnil, da se dr. Kimovec ne ozira na stroške, zato je svetoval, kaj bi se še dalo opustiti, vendar bi bile orgle še dostojne za mestno faro.

Avgusta 1930 je župnik uradno v Slovincu oglasil konkurenčno obravnavo v zvezi s prenovo v cerkvi. Za orgle je bila že stara ponudba Franca Jenka. Poslala pa sta svoji ponudbi še Josip Brandl iz Maribora za ceno 184.000 dinarjev in Josip DERNIČ iz Radovljice za 138.000 dinarjev. Izgleda, da je župnik nekaj premišljeval o DERNIČEVI ponudbi, ki je bila tako ugodna. Brez datuma je Kimovčevo pismo župniku, ki mu svetuje, naj DERNIČA nikakor ne jemljejo, čeprav je najcenejši. Njegovi izdelki so bili po

Kimovčevem mnenju zelo slabi. To pismo je zanimivo, ker komentira slabe lastnosti DERNIČEVIH orgel in našteva v zadnjih letih na novo postavljene orgle v Sloveniji, na Reki, v Beogradu itd. s cenami in strokovnimi ocenami. Po tem pismu župnik ni več okleval in je oddal delo Jenku. Ta je septembra 1931 izdelal nekoliko predelano dispozicijo s predračunom in drugimi določili medsebojne pogodbe. Pri orgelski omari je mojster menil, da od stare ostane le osrednje lice z okraski, poveča pa se omara za krili na obeh straneh. Načrt za omaro je izdelal Ivan Pengov in je ohranjen. Podpisal ga je takole: *Skica za razširitev orgelske omare v žup. cerkvi v Škofji Loki*. V levem vogalu je zapisal, naj bo omara pleskana podobno orehovi barvi, okraski in vse rozete na mrežah pa pozlačeni. Omara je bila tako v bistvu vsa nova. Pri natančnejšem pogledu vidimo, da so mogoče posneli prejšnji videz, izvedba pa je nova.

Dela v župni cerkvi so spremljali tudi po časopisju. Obnovljeno cerkev so s posebno slovesnostjo blagoslovili 22. oktobra 1931, kot je poročal časopis Slovenec. Ob takšnih priložnostih se vedno kaj šušlja. Tako je takratni župnik Jernej Podbevšek že 18. decembra 1930 v Slovincu povzel dogodke v zvezi s popravili cerkve in orgel. Povedal je, da je bila konkurenčna obravnava uspešna in odobrena od oblasti. Predračune so soglasno odobrili. Tudi sklep, da župljani prispevajo z nakladami na direktne davke, je bil soglasen. Tako je verjetno pomiril strankarske duhove.

Predstavitev novih orgel je bila leto pozneje kot obnova cerkvene notranjščine. V nedeljo 12. junija 1932 so nove orgle predstavili občinstvu. Za to priložnost so tiskali poseben letak, ki je vabil na cerkveni koncert. Pri tej slovesnosti so sodelovali stolni kanonik dr. France Kimovec, profesor Matija Tomc in domači cerkveni pevski zbor. Izvajali so instrumentalne in vokalne skladbe tujih in domačih avtorjev. Od tujih skladb omenimo Bacha in Regerja, od domačih pa Premrla, Kimovca, Sattnerja, Jobsta, Hladnika, Železnika, Vavkna in Tomca. Orgle je razlagal občinstvu dr. Kimovec.

V dvajsetih pojočih registrih je v orglah 1517 piščali. Poleg teh registrov je sedem normalnih zvez, pet zbiralnikov, ena prosta kombinacija, gumb za superoktavo in pedalni avtomat. Za orgle še naprej skrbe nasledniki v Jenkovi delavnici. Leta 1990 jih je temeljito očistil Anton Jenko, izdelovalčev sin.

France Štukl

Viri

ZAL, Enota Škofja Loka, Župni arhiv, fasc. 3, št. 19; Zbirka časopisnih izrezkov o Škofji Loki, *prav tam*.